

En gökunge som matas
av en rörsångare.

Medfött och inlärt

Vad vet vi om djurens beteende?

Komplettering till Bi-lagan nr 2 2018, må-
nadsuppslaget för mars

Alla beteenden innehåller både någon form av ärftliga komponenter och inläring, därför är frågan om ett beteende är inlärt eller medfött inte helt relevant. Vissa beteenden är till större grad medfödda, instinkter, och andra verkar vara mer ett resultat av inläring.

Bayavävare (*Ploceus philipinus*) tillhör familjen vävarfåglar, och är vanligt förekommande i stora delar av Asien.

Syfte med uppgiften

Exemplen nedan kan vara en utgångspunkt för diskussioner om djurens beteende. Fundera på i vilken grad ett beteende innehåller ärftliga komponenter i förhållande till inläring. Varför betar sig djuren som de gör och hur går inläringen till? Övningen passar för högskolastadiet och gymnasiet.

Beteende hos olika djur

1. Bilden till vänster visar en bayavävare. Hanarna bygger sina bon i en specifik form, oftast med en lång smal ingång. De börjar med att bygga en ring av gräs eller liknande material, fortsätter sedan med att täppa till taket och gör sedan klart resten av boet. Väggarna förstärks ofta med lera. Beteendet att bygga är ett tydligt exempel på ett samspel mellan medfött och inlärt. Se länkarna nedan och fundera på vad som är de medfödda delarna och vad som är inlärt i vävarfågeln's bobyggande. (Jämför eventuellt honans och hanens roller)

Länktips om vävarfågeln:

<https://www.youtube.com/watch?v=6svAlgEnFvw>

<http://weavers.adu.za/sp.php?spp=4186>

2. En nykläckt sköldpaddsunge kryper över stranden ner till havet, oftast väntar ungarna tills det blir mörkt innan de påbörjar sin vandring. Hur hittar ungarna till vattnet? Finns det någon form av inläring i detta beteende?

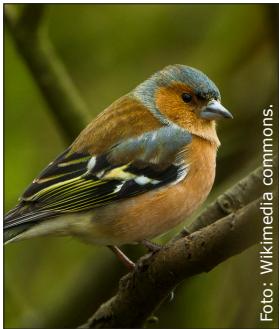

Foto: Wikimedia commons.

En bofinkshanne.

Lär dig mer om havssköldpaddor:

<http://www.djur.cob.lu.se/Djurartiklar/Skoldpadda1.html>

https://www.youtube.com/watch?v=fpAObF1B_sI

<https://www.youtube.com/watch?v=xAbAwgWyinQ>

3. Jämför hur en gökunge och en bofinkunge lär sig sin egen arts läte. Hur skiljer sig häckningen och hur föder de upp sina ungar, vad är skillnaden mellan de olika arterna? Hur påverkar detta graden av inlärt kontra ärtfligt för hur fåglarna lär sig sin fågelsång?

Foto: Wikimedia commons.

Gröna markattor (*Chlorocebus*) har olika varningsljud för predatorer som t ex leopard eller orm.

4. Markattor kan med olika ljud för orm eller leopard varna resten av flocken för fara. De övriga i grupper reagerar med att ta skydd, men på olika sätt beroende på vad det är för varningsljud. Vad tror du är medfött och inlärt med detta beteende?

Länktips om markattor (*Vervet monekys på engelska*):

<https://www.youtube.com/watch?v=o-bxPLFt1vI>

<https://www.youtube.com/watch?v=q8ZG8Dpc8mM>

5. Studera Lövsalsfåglar (*Ptilinorhynchus*). Hanarna bygger fantastiska "lövsalar" för att locka till sig honor, och honorna studerar noggrant bygget och väljer till slut den partner hon anser är mest lämplig. Är det mest ärtfligt ett eller inlärt beteende?

Foto: Wikimedia commons.

Lövsalsfåglar bygger s k "lövsalar" för att attrahera honor.

Lär dig mer om lövsalsfåglar (*Bowerbirds på engelska*):

<https://www.youtube.com/watch?v=E1zmfTr2d4c>

Artikel som beskriver Lövsalsfåglarnas beteende:

<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.es.17.110186.000313>